

تبیین نقش سرمایه اجتماعی بر کارکردهای نظام ملی نوآوری

علی بی‌تعب^{۱*}، محمد امین قانع‌ی راد، سید سپهر قاضی‌نوری

دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده مدیریت و اقتصاد، گروه مدیریت فناوری اطلاعات، ali.bitaab@gmail.com

مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، گروه جامعه‌شناسی علم، ghaneirad@yahoo.com!

دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده مدیریت و اقتصاد، گروه مدیریت فناوری اطلاعات، ghazinoory@yahoo.com

چکیده

در چند دهه اخیر، سرمایه اجتماعی به دلیل تأثیرات گسترده و مهم، یکی از موضوعات کلیدی در پژوهش در حوزه‌های جامعه‌شناسی، اقتصاد و مدیریت به شمار می‌رود. در این راستا، مقاله حاضر نیز به بررسی تأثیرات سرمایه اجتماعی بر نوآوری در سطح ملی پرداخته و از این طریق میزان و گستردگی ارتباط بین هر یک از کارکردهای نظام ملی نوآوری و سرمایه اجتماعی را توضیح دهد. بدین منظور کارکردهای ۷ گانه پیشنهادی هکرت برای نظام ملی نوآوری اخذ و با بررسی ادبیات در حوزه مربوطه، ارتباط هر یک از مؤلفه‌های ۳ گانه سرمایه اجتماعی، یعنی مؤلفه‌های ساختاری، شناختی و ارتباطی با کارکردهای مذکور مورد بررسی قرار گرفته و بر این اساس مدل مفهومی اولیه تبیین کننده تأثیر سرمایه اجتماعی بر نوآوری مفهومی استخراج شده است. چارچوب مذکور نشان می‌دهد که کارکرد کارآفرینی بیشترین تأثیر و کارکرد جهت‌دهی به تحقیقات، کمترین تأثیر را از سرمایه اجتماعی می‌پذیرد.

واژه‌های کلیدی: نظام ملی نوآوری، سرمایه اجتماعی، هزینه معاملات.

۱- مقدمه

به بر اساس گزارش توسعه انسانی برنامه توسعه ملل متحد در سال ۲۰۰۷، تعداد ثبت پتنت بین‌المللی کشورمان ۸ پتنت به ازای یک میلیون نفر بوده که کمتر از ۱۰ درصد کشور اول منطقه آسیای جنوب غربی، یعنی قزاقستان، و کمتر از ۰/۷۵ درصد کشور اول جهان، یعنی کره جنوبی می‌باشد. این آمار، کشور را در رتبه هفتم منطقه چشم‌اندازی^۲ قرار داده که فاصله آن با کشور اول، معادل ۷۵ پتنت در یک میلیون نفر جمعیت می‌باشد. حال آنکه هزینه‌کرد دولت در تحقیقات کمتر از ۰/۷ درصد تولید ناخالص داخلی و سهم بخش خصوصی از تحقیق و توسعه نیز بسیار ناچیز می‌باشد. سایر عوامل دخیل در ظرفیت ملی نوآوری، که توسط پورتر و همکاران [۱] ارائه شده، به همراه وضعیت کشور در هر شاخص، در جدول ۱ آورده شده است.

۱ و * - نویسنده مسئول: دانشجوی دکترای سیاست‌گذاری علم و فناوری

^۲ منطقه آسیای جنوب غربی شامل کشورهای: ایران، ترکیه، رژیم صهیونیستی، لبنان، سوریه، اردن، قبرس، قزاقستان، تاجیکستان، ارمنستان، ازبکستان، آذربایجان، ترکمنستان، قرقیزستان، گرجستان، عربستان، امارات متحده عربی، قطر، بحرین، کویت، عمان، یمن و پاکستان، عراق و افغانستان